

Biblioteka
NASLIJEĐE

TIM *press*

Biblioteka
NASLIJEĐE

Henrik Ibsen
PEER GYNT

Naslov izvornika
Peer Gynt

© za hrvatsko izdanje:
TIM press d.o.o., Zagreb
Tel.: 01 611 97 13; Faks: 01 611 97 14
E-mail: tim.press@tim-press.hr
www.tim-press.hr

Sva prava pridržana

ISBN 978-953-8075-78-0

Objavljivanje ove knjige financijski je potpomogla NORLA,
Norwegian Literature Abroad.

Posebnu zahvalu za uspješno ostvarenu suradnju i financijsku potporu
u objavljivanju ove knjige upućujemo Veleposlanstvu Kraljevine Norveške
u Republici Hrvatskoj.

Henrik Ibsen

PEER GYNT

Dramski spjev

S norveškog prepjevao

Mišo Grundler

Predgovor napisao

Tonko Maroević

Zagreb, 2020.

PREDGOVOR	
<i>Peer Gynt</i> opet među nama	7
RIJEČ PREVODITELJA	
Ibsenov <i>Peer Gynt</i> – o (ne)mogućnosti prijevoda	13
	<i>Peer Gynt</i>
ČIN PRVI	21
ČIN DRUGI	53
ČIN TREĆI	81
ČIN ČETVRTI	103
ČIN PETI	167
Vodič za izgovor nordijskih imena	223

PREDGOVOR

Peer Gynt opet među nama

Veliki norveški pisac Henrik Ibsen (1828–1906) nesumnjivo je najutjecajniji europski dramatičar druge polovine XIX. stoljeća, a zapravo i čitavog razdoblja tzv. građanskog kazališta. Rođen u zabačenoj provinciji, formiran u nepovoljnim obiteljskim uvjetima, bez odgovarajućeg višeg obrazovanja, s iznimnom se energijom probijao kroz život i velikom stvaralačkom plodnošću uspijevao je svladati sve prepreke i nametnuti se u univerzalnim razmjerima kao iznimna osobnost i epohalna pojava. Nakon polovičnih uspjeha u domovini vrlo se rano otisnuo u svijet i mnogo je putovao, osobito po Sredozemlju, a najduže se nastanio u Njemačkoj, gdje je također mogao sudjelovati u pripremanju izvedbi svojih komada i donekle utjecati na njihovu širu recepciju. Činjenica je da je u Njemačkoj kulturno udomaćen i izvanredno prihvaćen na pozornicama i u intelektualnim krugovima, otkud se njegov dramski svijet proširio po drugim zemljama. Nakon brojnih premijera u krugu „majningeovaca“, pariška ga publika snažno prihvaća (u posljednjem desetljeću XIX. stoljeća) i to kroz dva sasvim različito orijentirana kazališta: najprije kroz Antoineovo „Slobodno kazalište“ naturalističkog predznaka, a potom preko avangardne grupe Lugné-Poea, simbolističkog usmjerenja. Bez fascinacije Ibsenom ne ostaje ni iznimno utjecajni Moskovski hudožestveni teatar Stanislavskoga i Njemirovič-Dančenka,

Čin treći

(Duboko u šumi četinjača. Tmurno jesenje vrijeme. Sniježi.)

(Peer Gynt u košulji kratkih rukava siječe drvo.)

PEER

(obara velik bor kvrgavih grana)

O, vidim, staro momče, žilav ti si baš;
al' uzalud ti sve, jer padaš za tili čas. (siječe opet)

Vidim, k tome, nosiš i verižnjaču;
no ja mogu rasjeći čak i najjaču.

Da, da, rukom kvrgavom samo mlataraj;
od bijesa i srdžbe slobodno izgaraj;
bez obzira na to, past ćeš na koljena!

(naglo stane)

Laž! Boriš se protiv stabla zgrbljena.
Laž! Tu uopće nema oklopljena stvora;
tek običan bor je i ispucala kora.

Tegoban je posao drveće sjeći;
kad usto sanjariš kuluk još je veći.

Dosta je – prestat' treba u magli lutati
i opsjenu čula više ne dopuštati.

Odmetnik si, momče! Zvijer gonjena.

(jedno vrijeme siječe žurno)

Odmetnik si, da! Majke više nema
i hranu na stolu nitko ne sprema.

Želiš li jesti, momče, sam se snađi,
u šumi i potoku hranu pronadi,

drva treba nasječ', vatru potpaliti,
sam sve pribaviti, zatim pripraviti!
Za toplinu krzna soba uvrebaj,
za zidanje kuće kamen razbijaj.
Ako želiš kuću pod krov staviti,
debla ti je rušiti, na grbači baviti.
(spusti sjekiru i zuri preda se)
Dičan će se toranj u vis prostirati,
vjetrulja njegova nebesa parati
na zabat ću stavit' morskú sirenu,
ispod pupka ribu, a poviše ženu.
Mjedene bit će vjetrulja i brava,
stakla ću pokušat nabavit prava
da zapita svaka se tuđinska glava
otkud na brijegu odsjaja blistava.
(gnjevno se nasmije) Vraška laž to je, evo još jedne!
Odmetnik si, momče! *(siječe užurbano)*
Korom kolibu prekrij
pa po kiši i mrazu u njoj se ugrij.
(digne pogled prema drvetu)
Evo, već se ljulja, samo što ne padne.
Cijelom duljinom sada će se srušiti,
gusto, mlado šiblje pod sobom skršiti!
*(okresuje grane s debela; odjednom zastane i
osluškujе podignute sjekire)*
Netko me slijedi, hajde se pokaži;
ti, Starče iz Hæggstada, snuješ laži.
(skrīje se iza debela i naviruje)
To je tek mladić, uplašen se doima.
Osvrće se, pod kaputom nešto ima.

To je srp. Uokolo zvjera pogledom
i šaku stavlja pravo na svoj štap.
Što je ovo? Zašto tetura odjednom?
Uf, jao! Odsjekao si je prst – cap!
Prst cijeli cjelcati! K'o volu krv lipće –
eno ga, trči, šaku u krpi stišće.
(ustane) Koji mu je đavo? Da odreže prst svoj!
Dokraja! Nitko ga ne sili raboti toj.
Ah, sad mi je sinulo! Inače nikako
služenju kralju on ne bi umak'o.
Htjedoše poslat' ga u rat. Baš tako.
A momak, dakako, to nije htio.
Al' odsjec'! Zauvijek da se oprostio –
zamislit', poželjjet' il' htjet' još bih smio;
No to učinit'! Ne bih shvatio nikako!
(odmahuje glavom pa se vrati poslu)

(Soba u Åscinoj kući. Sve je u neredu; škrinje su otvorene; odjeća je razbacana uokolo; mačka leži na krevetu.)

(Åse i kmetova žena žurno pospremaju sve te stvari.)

ÅSE (prijede na jednu stranu)

Kari, slušaj – !

ŽENA Što je?

ÅSE (s druge strane)

Gdje li – ? Gdje da nađem – ? Kaži; gdje je – ?

(Karavanski put. U daljini nazire se oaza.)

(Peer Gynt na bijelom konju jaše pustinjom. Drži Anitru pred sobom na unkašu.)

ANITRA Pusti me! Ugrist ću te!
PEER Varalice!
ANITRA Što hoćeš?
PEER Igru sokola i golubice!
S tobom ću pobjeć' i ludovat'!
ANITRA Srami se! Ti, prorok stari –
PEER Svašta!
Prorok nije star, ti si budalasta!
Starošću ovo želiš nazivat'?
ANITRA Hoću kući!
PEER Koketa si prava!
Kući! Puncu! Bila bi zabava!
Ja luda sam ptica izbjeglica,
kavez neće meni ispred lica!
K tome, curice, ti moraš znati
ne valja se nigdje zadržati;
prisošću se gubi poštovanje;
proročkoga soja to se tiče.
Valja bit' k'o pjesma što izmiče.
A posjet svaki ima trajanje.
Djeca pustinje – nestalne duše;
tamjan, molitva, brzo presuše.
ANITRA Jesi li prorok?
PEER Car sam tvog srca!

(*pokuša je poljubiti*)
Pogledaj djetlića kako kljuca!
ANITRA Sa svojih ruku daj mi prstenja!
PEER Slatka Anita, uzmi tričarije!
ANITRA Riječ ti k'o pjesma mило odzvanja!
PEER Od voljenosti ništa blaženije!
Sjahat ću! K'o rob ti konja voditi!
(*pruži joj bič i sjaše*)
Ružo moja, najdivniji cvijete;
pijeskom pred tobom ću hoditi
dok me sunčanica ne pomete.
Još sam mlad, to moraš primijetiti!
Ne moraš sa mnom oprezna biti.
Mladosti su znak obijest i šala!
Da duh tvoj nije otupljen sada,
oleandre divni, ti bi znala
dragana imaš obijesna, mlada!
ANITRA Mlad si, jesi. Imaš li prstenja više?
PEER Nisam li? Uzmi! Od jarca skačem više!
Da tu ima loze, vijenac bih spleo.
Duša mi mlada! Ples bih sad opleo!
(*pleše i pjeva*)

Ja sam sretan pijetao!
Skoči, moja kokice!
Da ti vidim okice!
Ja sam sretan pijetao!

ANITRA Prorok se znoji; nemoj se otopiti;
daj tu tešku kesu, nemoj je prtiti.

PEER Nježne li brige! Kesa neka ti bude;
zlato ni' važno za zaljubljene ljude!
(*opet pleše i pjeva*)

Đilkoš li je Peer Gynt mladi;
mal' bi poš'o, mal' bi stao.
Na dobru nogu ustao!
Đilkoš li je Peer Gynt mladi!

ANITRA Prorok kad pleše meni budi sreću!
PEER Proroka mani! Zamijen' mo odjeću!
Skidaj se!

ANITRA Kaftan tvoj predugačak mi je,
preširok pojas, čarapa dobra nije.

PEER Eh, *bien!*²⁶ (*klekne*)
Al' zadaj bol mi najjaču;
slatko je zaljubljenima patiti!
A kad dođemo u moju palaču –

ANITRA Do tvog raja; dokle moramo jahati?

PEER Još tisuću milja!

ANITRA Previše!

PEER Stani;

ANITRA dušu ćeš dobiti, dar obećani –
Hvala; i bez duše mogu postojati.
Ali bol si htio –

PEER (*ustane*) Da, muke paklene!
Bol žestoku, prolaznu da drži mene!

ANITRA Zbogom! Anitra će te poslušati!
(*Ošine ga žustro po prstima i u galopu odjaše u pustinju.*)

26 Fr. Pa dobro!